

MARZEC 2020

STAN KŁĘSKI ŻYWIOŁOWEJ

ANALIZA KONSTYTUCYJNYCH I
USTAWOWYCH UPRAWNIENIĘŃ
WŁADZ PUBLICZNYCH

02

1. CZYM JEST STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ?

STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ JEST, OBOK STANU WOJENNEGO I STANU WYJĄTKOWEGO, JEDNYM Z TRZECH PRZEWIDZIANYCH W KONSTYTUCJI STANÓW NADZWYCZAJNYCH. STANY NADZWYCZAJNE WIAŻĄ SIĘ Z MOŻLIWOŚCIĄ NAKŁADANIA DALEKO IDĄCYCH OGRANICZEŃ WOLNOŚCI I PRAW JEDNOSTKI, ZMIANAMI W ORGANIZACJI PAŃSTWA ORAZ NIEMOŻNOŚCIĄ ORGANIZACJI WYBORÓW I ZMIANY NIEKTÓRYCH AKTÓW PRAWNYCH.

2. JAKIE PRZEPISY REGULUJĄ STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ?

ART. 228-233 KONSTYTUCJI RP ORAZ USTAWA Z DNIA 18 KWIETNIA 2002 R. O STANIE KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ (DZ.U. 2017 POZ. 1897).

3. KTO WPROWADZA STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ?

STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ MOŻE WPROWADZIĆ RADA MINISTRÓW W DRODZE ROZPORZĄDZENIA. RADA MINISTRÓW KORZYSTA ZE SWOJEJ KOMPETENCJI Z WŁASNEJ INICJATYWY LUB NA WNIOSEK WOJEWODY.

4. NA JAKIM OBSZARZE WPROWADZA SIĘ STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ?

STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ MOŻE ZOSTAĆ WPROWADZONY NA CZĘŚCI ALBO NA CAŁYM TERYTORIUM PAŃSTWA (ART. 232 KONSTYTUCJI).

5. JAK DŁUGO MOŻE TRWAĆ STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ?

STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ WPROWADZA SIĘ NA CZAS OZNACZONY, NIE DŁUŻSZY NIŻ 30 DNI. PRZEDŁUŻENIE TEGO STANU MOŻE NASTĄPIĆ ZA ZGODĄ SEJMU. KONSTYTUCJA NIE OKREŚLA, O JAKI MAKSYMALNY OKRES STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ MOŻE ZOSTAĆ PRZEDŁUŻONY, ANI ILE RAZY MOŻNA GO PRZEDŁUŻAĆ, CO OZNACZA, ŻE MOŻE ON TRWAĆ TAK DŁUGO, JAK JEST TO UZASADNIONE.

03

6. GDZIE OGŁASZANA JEST INFORMACJA O WPROWADZENIU STANU KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ?

ROZPORZĄDZENIE O WPROWADZENIU STANU KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ OGŁASZANE JEST W DZIENNIKU USTAW. ROZPORZĄDZENIE NIE MOŻE WEJŚĆ W ŻYCIE I ZACZAĆ OBOWIĄZYWAĆ, DOPÓKI NIE ZOSTANIE OGŁOSZONE W DZIENNIKU USTAW. DODATKOWO, ROZPORZĄDZENIE O WPROWADZENIU STANU KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ MUSI ZOSTAĆ PODANE DO PUBLICZNEJ WIADOMOŚCI W DRODZE OBWIESZCZENIA WŁAŚCIWEGO WOJEWODY PRZEZ ROZPLAKATOWANIE W MIEJSCACH PUBLICZNYCH, A TAKŻE W SPOSÓB ZWYCZAJOWO PRZYJĘTY NA DANYM OBSZARZE. DODATKOWO, REDAKTORZY NACZELNI DZIENNIKÓW ORAZ NADAWCY PROGRAMÓW RADIOWYCH I TELEWIZYJNYCH SĄ OBOWIĄZANI DO NIEZWŁOCZNEGO, NIEODPŁATNEGO PODANIA DO PUBLICZNEJ WIADOMOŚCI ROZPORZĄDZENIA O WPROWADZENIU STANU KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ.

7. KIEDY MOŻE ZOSTAĆ WPROWADZONY STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ?

ZGODNIE Z KONSTYTUCJĄ, STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ MOŻNA WPROWADZIĆ W CELU ZAPOBIEŻENIA SKUTKOM KATASTROF NATURALNYCH LUB AWARII TECHNICZNYCH NOSZĄCYCH ZNAMIONA KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ ORAZ W CELU ICH USUNIĘCIA (ART. 232 KONSTYTUCJI). POJĘCIA TE DEFINIUJE USTAWA O STANIE KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ, KTÓRA W 3 UST. 1 PKT 2 PRECYZUJE, ŻE KATASTROFĄ NATURALNĄ UZASADNIAJĄCĄ WPROWADZENIE STANU KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ JEST TAKŻE M.IN. MASOWE WYSTĘPOWANIE CHOROÓB ZAKAŻNYCH LUDZI. ZAGROŻENIE WYNIKAJĄCE Z KATASTROFY NATURALNEJ LUB AWARII TECHNICZNEJ MUSI BYĆ WYJĄTKOWO POWAŻNE, GDYŻ ZGODNIE Z ART. 228 UST. 1 KONSTYTUCJI STAN NADZWYCZAJNY MOŻE BYĆ WPROWADZONY TYLKO WTEDY, GDY „ZWYKŁE ŚRODKI KONSTYTUCYJNE SĄ NIEWYSTARCZAJĄCE”.

8. KTO I JAKIE DZIAŁANIA PODEJMUJE W ZWIĄZKU Z ZAPOBIEGANIEM LUB USUWANIEM SKUTKÓW KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ?

DZIAŁANIAMIZMIERZAJĄCYMI DO ZAPOBIEGANIA LUB USUWANIA SKUTKÓW KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ KIERUJĄ, W ZALEŻNOŚCI OD TERYTORIUM, NA JAKIM WPROWADZONO STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ:

04

- WÓJT (BURMISTRZ, PREZYDENT MIASTA), JEŻELI STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ WPROWADZONO TYLKO NA OBSZARZE GMINY;
- STAROSTA, JEŻELI STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ WPROWADZONO NA OBSZARZE WIĘCEJ NIŻ JEDNEJ GMINY WCHODZĄCEJ W SKŁAD POWIATU;
- WOJEWODA, JEŻELI STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWE WPROWADZONO NA OBSZARZE WIĘCEJ NIŻ JEDNEGO POWIATU WCHODZĄCEGO W SKŁAD WOJEWÓDZTWA;
- MINISTER WŁAŚCIWY DO SPRAW ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ LUB INNY MINISTER, DO ZAKRESU DZIAŁANIA KTÓREGO NALEŻY ZAPOBIEGANIE SKUTKOM DANEJ KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ LUB ICH USUWANIE, A W PRZYPADKU WĄTPLIWOŚCI CO DO WŁAŚCIWOŚCI MINISTRA LUB W PRZYPADKU, GDY WŁAŚCIWYCH JEST KILKU MINISTRÓW - MINISTER WYZNACZONY PRZEZ PRZESIA RADY MINISTRÓW, JEŻELI STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ WPROWADZONO NA OBSZARZE WIĘCEJ NIŻ JEDNEGO WOJEWÓDZTWA.

JEŚLI ZAŚ WÓJT, STAROSTA CZY WOJEWODA SĄ NIEZDOLNI DO PODEJMOWANIA DZIAŁAŃ W CELU ZAPOBIEŻENIA SKUTKOM KLĘSKI ŻYWIOŁOWE LUB ICH USUNIĘCIA LUB PODEJMUJĄ DZIAŁANIA NIEWŁAŚCIWE, ICH KOMPETENCJE MOŻE WYKONYWAĆ SPECJALNY PEŁNOMOCNIK POWOŁANY PRZEZ STAROSTĘ (JEŚLI CHODZI O NIEZDOLNOŚĆ DO DZIAŁANIA LUB NIEWŁAŚCIWE DZIAŁANIA WÓJTA), WOJEWODĘ (NIEZDOLNOŚĆ DO DZIAŁANIA LUB NIEWŁAŚCIWE DZIAŁANIA STAROSTY) LUB WŁAŚCIWEGO MINISTRA (NIEZDOLNOŚĆ DO DZIAŁANIA LUB NIEWŁAŚCIWE DZIAŁANIA WOJEWODY).

W DZIAŁANIACH NAKIEROWANYCH NA ZAPOBIEGANIE I USUWANIE SKUTKÓW KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ UCZESTNICZĄ ODPOWIEDNIE SŁUŻBY PAŃSTWOWE, M.IN. PAŃSTWOWA STRAŻ POŻARNA, POLICJA, STRAŻ GRANICZNA, A TAKŻE PODMIOTY LECZNICZE. JEŻELI UŻYCIE INNYCH SIŁ I ŚRODKÓW JEST NIEMOŻLIWE LUB NIEWYSTARCZAJĄCE, MINISTER OBRONY NARODOWEJ MOŻE PRZEKAZAĆ DO DYSPOZYCJI WOJEWODY, NA KTÓREGO OBSZARZE DZIAŁANIA WYSTĘPUJE KLĘSKA ŻYWIOŁOWA, PODODZIAŁY LUB ODDZIAŁY SIĘ ZBROJNYCH RP.

9. JAKIE OGRANICZENIA WOLNOŚCI I PRAW JEDNOSTKI OBOWIĄZUJĄ W STANIE KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ?

STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ MOŻE UZASADNIAĆ USTANAWIANIE OGRANICZEŃ NIEKTÓRYCH WOLNOŚCI I PRAW JEDNOSTKI, IDĄCYCH DUŻO DALEJ NIŻ OGRANICZENIA WPROWADZANE W STANIE ZWYKŁYM. KONSTITUCJA STANOWI, ŻE TEGO RODZAJU OGRANICZENIOM MOŻE PODLEGAĆ:

- WOLNOŚĆ DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ,
- WOLNOŚĆ OSOBISTA,
- NIENARUSZALNOŚĆ MIESZKANIA,
- WOLNOŚĆ PRZEMIESZCZANIA SIĘ,

05

- PRAWO DO STRAJKU,
- PRAWO WŁASNOŚCI,
- WOLNOŚĆ PRACY,
- PRAWO DO BEZPIECZNYCH I HIGIENICZNYCH WARUNKÓW PRACY ORAZ
- PRAWO DO WYPOCZYNKU (ART. 233 UST. KONSTYTUCJI).

OGRANICZENIA TE ZAWSZE MUSZĄ JEDNAK ODPOWIADAĆ STOPNIOWI ZAGROŻENIA I ZMIERZAĆ DO JAK NAJSZYBSZEGO PRZYWRÓCENIA NORMALNEGO FUNKCJONOWANIA PAŃSTWA (ART. 228 UST. 5 KONSTYTUCJI). USTAWA O STANIE KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ OKREŚLA, JAKIEGO RODZAJU SZCZEGÓŁOWE OGRANICZENIA WOLNOŚCI I PRAW JEDNOSTKI MOŻNA WPROWADZAĆ W CZASIE TEGO STANU NADZWYCZAJNEGO. SĄ TO M.IN.:

- ZAWIESZENIE DZIAŁALNOŚCI OKREŚLONYCH PRZEDSIĘBIORCÓW,
- OBOWIĄZEK PODDANIA SIĘ BADANIOM LEKARSKIM, LECZENIU, SZCZEPINIOM OCHRONNYM,
- OBOWIĄZEK PODDANIA SIĘ KWARANTANNIE,
- ZAKAZ ORGANIZACJI IMPREZ MASOWYCH,
- NAKAZ EWAKUACJI W USTALONYM CZASIE Z OKREŚLONYCH MIEJSC, OBSZARÓW I OBIEKTÓW.

CO WIĘCEJ, JEŚLI SIŁY I ŚRODKI, KTÓRYMI DYSPONUJE WÓJT, STAROSTA LUB WOJEWODA SĄ NIEWYSTARCZAJĄCE, ORGANY TE MOGĄ WPROWADZIĆ OBOWIĄZEK ŚWIADCZEŃ OSOBISTYCH I RZECZOWYCH. ŚWIADCZENIA TE MOGĄ POLEGAĆ NA M.IN. NA:

- OBOWIĄZKU WYKONYWANIA PEWNYCH PRAC,
- ODDANIU DO UŻYWANIA POSIADANYCH NIERUCHOMOŚCI LUB RZECZY RUCHOMYCH,
- UDOSTĘPNIENIU POMIESZCZEŃ OSOBOM EWAKUOWANYM,
- CZYNNYM UDZIALE W AKCJACH RATOWNICZYCH.

OD ŚWIADCZEŃ OSOBISTYCH I RZECZOWYCH ZWOLNIONE SĄ PEWNE KATEGORIE OSÓB, M.IN. MAŁOLETNI PONIŻEJ 16 ROKU ŻYCIA, OSOBY POWYŻEJ 60 ROKU ŻYCIA, OSOBY CHORE, Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIĄ, KOBIETY W CIĄŻY.

DODATKOWO USTAWA O STANIE KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ UPRAWNIA WŁAŚCIWYCH MINISTRÓW DO WPROWADZANIA, W DRODZE ROZPORZĄDZENIA, OGRANICZEŃ W TRANSPORCIE DROGOWYM, KOLEJOWYM, LOTNICZYM I WODNYM W CELU USPRAWNIAENIA PRZEMIESZCZANIA SIĘ ŚRODKÓW TRANSPORTOWYCH NIEZBĘDNYCH DLA PROWADZENIA DZIAŁAŃ RATOWNICZYCH. PONADTO, MINISTER WŁAŚCIWY DO SPRAW ŁĄCZNOŚCI MOŻE USTANAWIAĆ, W DRODZE ROZPORZĄDZENIA, OGRANICZENIA W WYKONYWANIU USŁUG POCZTOWYCH LUB KURIERSKICH W CELU ZAPEWNIENIA ŁĄCZNOŚCI NA POTRZEBY DZIAŁAŃ RATOWNICZYCH.

06

10. KTO DECYDUJE O OGRANICZENIU WOLNOŚCI I PRAW?

WYDAJĄC ROZPORZĄDZENIE O WPROWADZENIU STANU KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ, RADA MINISTRÓW MUSI OKREŚLIĆ RODZAJE NIEZBĘDNYCH OGRANICZEŃ WOLNOŚCI I PRAW CZŁOWIEKA I OBYWATELA, KTÓRE MOŻNA USTANAWIAĆ W CZASIE DANEGO STANU KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ. Z KOLEI O WPROWADZENIU OGRANICZENIA W KONKRETNYM PRZYPADKU ROZSTRZYGA, W ZALEŻNOŚCI OD TEGO, NA JAKIM OBSZARZE WPROWADZONO STAN KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ, WÓJT (BURMISTRZ, PREZYDENT MIASTA), STAROSTA, WOJEWODA LUB USTANOWIENI PEŁNOMOCNICZY (ZOB. PKT 8).

11. W JAKIEJ FORMIE WPROWADZANE SĄ OGRANICZENIA WOLNOŚCI I PRAW JEDNOSTKI?

WPROWADZENIE OGRANICZEŃ WOLNOŚCI LUB PRAW ODBYWA SIĘ W FORMIE DECYZJI ADMINISTRACYJNYCH LUB ZARZĄDZEŃ (W PRZYPADKU OGRANICZEŃ WPROWADZANYCH PRZEZ STAROSTĘ/WÓJTA) ALBO ROZPORZĄDZEŃ (OGRANICZENIA WPROWADZANE PRZEZ WOJEWODĘ). DECYZJE MAJĄ CHARAKTER ZINDYWIDUALIZOWANY, A ZARZĄDZENIA I ROZPORZĄDZENIA MAJĄ CHARAKTER OGÓLNY.

ZARÓWNO DECYZJE, JAK I ZARZĄDZENIA ORAZ ROZPORZĄDZENIA MUSZĄ ZAWIERAĆ PEWNE ISTOTNE ELEMENTY, TAKIE JAK: PODSTAWA PRAWNA, OKREŚLENIE ZAKRESU I RODZAJU OGRANICZEŃ, OKREŚLENIE ZOBOWIĄZANYCH PODMIOTÓW, CZAS TRWANIA OGRANICZEŃ, POUCZENIE O ODPOWIEDZIALNOŚCI KARNEJ LUB INNYCH SKUTKACH PRAWNYCH ICH NARUSZENIA.

12. CZY DECYZJE I ZARZĄDZENIA/ROZPORZĄDZENIA USTANAWIAJĄCE OGRANICZENIA WOLNOŚCI I PRAW PODLEGAJĄ KONTROLI?

DO DECYZJI STOSUJE SIĘ OGÓLNE ZASADY OKREŚLONE W KODEKSIE POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNEGO Z PEWNYMI ODRĘBNOŚCIAMI (M.IN. SKRÓCENIE TERMINU NA WNIESIENIE ODWOŁANIA DO 3 DNI OD DNIA DORĘCZENIA LUB POTWIERDZENIA NA PIŚMIE DECYZJI WYDANEJ USTNIE).

07

ZARZĄDZENIA WYDAWANE PRZEZ WÓJTA, STAROSTĘ LUB ZASTĘPUJĄCYCH ICH PEŁNOMOCNIKÓW MOGĄ BYĆ UCHYLONE PRZEZ WOJEWODĘ. ROZPORZĄDZENIA WOJEWODY MOGĄ ZOSTAĆ UCHYLONE PRZEZ MINISTRA WŁAŚCIWEGO DO SPRAW ADMINISTRACJI PUBLICZNEJ.

13. JAKIE KARY GROŻĄ ZA NARUSZANIE PRZEPISÓW OGRANICZAJĄCYCH WOLNOŚCI I PRAWA JEDNOSTKI W STANIE KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ?

NARUSZANIE OGRANICZEŃ WOLNOŚCI I PRAW JEDNOSTKI WPROWADZONYCH W STANIE KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ STANOWI WYKROCZENIE. ZA JEGO POPEŁNIENIE GROZI KARA GRZYWNY (OD 20 DO 5000 ZŁ – ZOB. ART. 24 § 1 KODEKSU WYKROCZEŃ) LUB ARESZTU (OD 5 DO 30 DNI – ZOB. ART. 19 KODEKSU WYKROCZEŃ).

14. JAKIE INNE KONSEKWENCJE WIĄŻĄ SIĘ Z WPROWADZENIEM STANU KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ?

WPROWADZENIE STANU KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ UNIEMOŻLIWIA ORGANIZACJĘ WYBORÓW I ZMIANĘ NIEKTÓRYCH AKTÓW PRAWNYCH.

15. JAK DŁUGO NIE MOGĄ BYĆ ORGANIZOWANE WYBORY?

KONSTYTUCJA STANOWI, ŻE W CZASIE STANU NADZWYCZAJNEGO ORAZ W CIĄGU 90 DNI PO JEGO ZAKOŃCZENIU NIE MOŻE BYĆ SKRÓCONA KADENCJA SEJMU, PRZEPROWADZANE REFERENDUM OGÓLNOKRAJOWE, NIE MOGĄ BYĆ PRZEPROWADZANE WYBORY DO SEJMU, SENATU, ORGANÓW SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO ORAZ WYBORY PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ (ART. 228 UST. 7). WOBEC NIEMOŻNOŚCI PRZEPROWADZENIA WYBORÓW, KADENCJE TYCH ORGANÓW ULEGAJĄ ODPOWIEDNIEMU PRZEDŁUŻENIU. PRZEPROWADZIĆ MOŻNA JEDYNIIE WYBORY DO ORGANÓW SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO, ALE TYLKO NA TYCH TERENACH, NA KTÓRYCH NIE ZOSTAŁ WPROWADZONY STAN NADZWYCZAJNY.

08

16. JAKICH AKTÓW PRAWNYCH NIE MOŻNA ZMIENIAĆ CZASIE OBOWIĄZYWANIA STANU NADZWYCZAJNEGO?

ZGODNIE Z ART. 228 UST. 6 KONSTYTUCJI W CZASIE STANU NADZWYCZAJNEGO NIE MOGĄ BYĆ ZMIENIONE: KONSTYTUCJA, ORDYNACJE WYBORCZE DO SEJMU, SENATU I ORGANÓW SAMORZĄDU TERYTORIALNEGO, USTAWA O WYBORZE PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ ORAZ USTAWY O STANACH NADZWYCZAJNYCH. OBECNIE NIE MA JUŻ ORDYNACJI WYBORCZYCH, ANI USTAWY O WYBORZE PREZYDENTA – ZMIENIANY NIE MOŻE BYĆ ZATEM KODEKS WYBORCZY.

**HR HELSIŃSKA FUNDACJA
PRAW CZŁOWIEKA**